

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціальна експертиза

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Соціальна експертиза : Робоча навчальна програма / Авт.-укл. : Тетяна Леонідівна Лях – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 28 с.

Рецензенти:

Плахотнік О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Петрович В.С., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки Волинського національного університету імені Лесі Українки

Автор-укладач: Лях Тетяна Леонідівна, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Навчальна програма курсу “Соціальна експертиза” розроблена за вимогами кредитно-модульної системи. Програма містить опис предмета навчального курсу, тематичний зміст модулів дисципліни, структуру залікового кредиту, теми практичних занять, питання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи, вказівки та варіанти для вибору теми індивідуального навчально-дослідного завдання, рекомендації щодо виконання ІНДЗ з критеріями оцінки робіт, методи оцінювання знань студентів, розподіл балів, що присвоюються студентам, питання для підсумкового контролю, список основної та допоміжної літератури, пропонуваної для вивчення курсу.

© Лях Т.Л.

© Київський університет імені Бориса Грінченка

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни «Соціальна експертиза»	7
I. Опис предмета навчальної дисципліни «Соціальна експертиза»	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни «Соціальна експертиза»	8
III. Програма курсу	9
Змістовний модуль I	9
Змістовний модуль II	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Соціальна експертиза»	11
V. Плани семінарських і практичних занять	12
VI. Завдання для самостійної роботи	14
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	16
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	19
IX. Методи навчання	22
X. Методичне забезпечення курсу	23
XI. Питання до екзамену	23
XII. Рекомендована література <i>основна</i> <i>додаткова</i>	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предметом вивчення навчальної дисципліни є технологія соціальної експертизи як одна з провідних технологій соціальної роботи. Обумовленість застосування даної технології впливає з особливостей функціонування системи соціальної роботи, специфіки діяльності фахівців, характеристик об'єкта соціальної роботи. В першу чергу необхідність застосування технології соціальної експертизи пов'язана зі специфікою завдань, що постають перед фахівцями установ соціальної роботи, які характеризуються складною формалізацією та проблемністю здійснення кількісного аналізу.

Метою соціальної експертизи є встановлення відповідності діяльності органів державної влади та інших соціальних інститутів соціальним інтересам громадян і завданням соціальної політики, формування пропозицій для досягнення такої відповідності.

Соціальна експертиза є оціночно-консультаційною діяльністю. Спектр застосування цієї технології в соціальній роботі досить широкий. Розгляд видів соціальної експертизи в рамках пропонованого навчального курсу дозволить майбутнім соціальним працівникам наочно показати сферу застосування технології соціальної експертизи.

Навчальний курс «Соціальна експертиза» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Запропонований курс «Соціальна експертиза» охоплює актуальні питання теорії і практики їх соціальної роботи.

Ця програма містить поділ на залікові кредити, змістові модулі, розрахунок бюджету часу на лекції, практичні заняття, самостійну й індивідуальну роботу, критерії оцінювання знань та умінь згідно з вимогами кредитно-модульної системи підготовки фахівців, список основної і додаткової літератури.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Соціальна експертиза» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою соціальної педагогіки та корекційної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки *бакалаврів* відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Соціальна експертиза», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теорія соціальної роботи», «Вступ до спеціальності «Соціальна робота», «Технології соціальної роботи», «Соціологія»,

«Соціальне проектування», «Основи соціальної політики», «Соціальна молодіжна політика».

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна експертиза» є: оволодіння студентами основами соціальної експертизи як інструменту вдосконалення управління соціальною сферою, а також на формування практичних навичок організації соціальної експертизи та використання її результатів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціальна експертиза» є:

- ознайомлення з метою та завданнями соціальної експертизи;
- визначення прикладного значення соціальної експертизи;
- опанування організаційно-методичних основ проведення соціальної експертизи;
- ознайомлення із методами соціальної експертизи та відпрацювання навичок проведення соціальної експертизи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- **знати** про: соціальний ефект управління, проблеми його обліку і оцінки; місце досліджень соціальних ефектів в управлінському циклі; поняття, мету, об'єкти і предметну область соціальної експертизи; інституційно-правові засади соціальної експертизи; види експертиз і їх функціональне призначення; функції соціальної експертизи; організаційно-методичні основи проведення соціальної експертизи; базові організаційні форми (моделі) соціальної експертизи; вимоги, що пред'являються до експерта, відбір експертів і формування експертних груп, умови роботи експертів; методи експертизи, методи і прийоми обробки експертної інформації; вимоги до експертного висновку та особливості використання результатів соціальної експертизи;
- **вміти**: застосовувати методи соціальної експертизи; виконувати функціональні ролі «експерт» та «координатор експертної групи».

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., з них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, самостійна робота – 60 год., самостійна робота з підготовки до екзамену – 36 год., модульний контроль – 4 год.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Соціальна експертиза» завершується складанням *екзамену*.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: «Соціальна експертиза»

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ЕCTS: 3</p> <p>Модулів: 2</p> <p>Змістовних модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 108</p> <p>Тижневих годин: 2</p>	<p>Галузь: 1301 Соціальне забезпечення</p> <p>Напрямок: 6.130102 «Соціальна робота»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр</p>	<p>Обов'язковий</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p><i>Аудиторні: 32 год., з них:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Лекції (теоретична підготовка): 16 год. • Семінарські: 12 год. • Індивідуальна робота: 4 год. <p>Самостійна робота: 36 год.</p> <p><i>Контрольні заходи: 40 год., з них:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Модульний контроль: 4 год. • Самостійна робота з підготовки до екзамену: 36 год. <p>Вид контролю: екзамен</p>

II. Тематичний план навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Самостійна робота з підготовки до екзамену	Підсумковий контроль
Змістовний модуль I									
Теоретичні основи та практичне значення соціальної експертизи									
1.	Мета та завдання соціальної експертизи	18,5	4	2	2	0	7	7	0,5
2.	Прикладне значення експертизи	18,5	4	2	2	0	7	7	0,5
3.	Суб'єкти експертних оцінок	21	6	2	2	2	7	7	1
<i>Разом:</i>		58	14	6	6	2	21	21	2
Змістовний модуль II									
Методичні основи проведення соціальної експертизи									
4.	Методи соціальної експертизи	27	10	6	4	0	8	8	1
5.	Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання	23	8	4	2	2	7	7	1
<i>Разом:</i>		50	18	10	6	2	15	15	2
Всього годин:		108	32	16	12	4	36	36	4

III. Програма

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

«Теоретичні основи та практичне значення соціальної експертизи»

Лекція 1. Мета та завдання соціальної експертизи (2 год.).

Соціальний ефект управління: проблеми його обліку і оцінки. Місце досліджень соціальних ефектів в управлінському циклі. Соціальна експертиза: поняття, мета, об'єкти і предметна область.

Основні поняття теми: соціальна експертиза, облік, оцінка, соціальний ефект.

Семінарське заняття 1. Теоретичні основи соціальної експертизи (2 год.).

Лекція 2. Прикладне значення експертизи (2 год.).

Інституційно-правові засади соціальної експертизи. Види експертиз і їх функціональне призначення. Функції соціальної експертизи.

Суб'єкти соціальної експертизи та їх функції. Принципи організації експертизи. Організаційна схема проведення соціальної експертизи. Завдання і зміст робіт з організації експертної оцінки. Базові організаційні форми (моделі) соціальної експертизи. Фінансування соціальної експертизи.

Основні поняття теми: соціальна експертиза, види соціальної експертизи, функції соціальної експертизи, моделі соціальної експертизи.

Семінарське заняття 2. Практичне значення соціальної експертизи у соціальній роботі (2 год.).

Лекція 3. Суб'єкти експертних оцінок (2 год.).

Вимоги, що пред'являються до експерта. Відбір експертів і формування експертних груп. Умови роботи експертів. Особливості та проблеми експертної діяльності.

Основні поняття теми: соціальна експертиза, види соціальної експертизи, експертна діяльність, експерт.

Семінарське заняття 3. Організаційно-методичні основи проведення соціальної експертизи у соціальній роботі (2 год.).

Підсумковий модульний контроль (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «Методичні основи проведення соціальної експертизи»
--

Лекція 4. Методи соціальної експертизи (6 год.).

Поняття методу експертизи. Класифікація методів соціальної експертизи. Методи і прийоми обробки експертної інформації.

Основні поняття теми: соціальна експертиза, метод, методи соціальної експертизи, класифікація, прийоми, обробка експертної інформації.

Семінарське заняття 4-5. Сутність методів соціальної експертизи (4 год.).**Лекція 5. Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання (4 год.).**

Підготовка результатів соціальної експертизи. Вимоги до експертного висновку. Процедури прийняття підсумків соціальної експертизи. Використання результатів соціальної експертизи.

Основні поняття теми: соціальна експертиза, метод, методи соціальної експертизи, класифікація, прийоми, обробка експертної інформації.

Семінарське заняття 6. Підготовка результатів соціальної експертизи (2 год.).

Підсумковий модульний контроль (2 год.).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Соціальна експертиза»

Разом: 144 год., лекції – 10 год., семінарські заняття – 18 год., практичні заняття – 26 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 42 год., підсумковий контроль – 6 год.

Модулі	1			2				
Назва модуля	Волонтерство як феномен соціально-педагогічної практики			Технологічне забезпечення діяльності волонтерських груп				
Кількість балів за модуль	66 балів			68 бали				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Дати								
Теми лекцій	Мета та завдання соціальної експертизи (1 бал)	Прикладне значення експертизи (1 бал)	Суб'єкти експертних оцінок (1 бал)	Методи соціальної експертизи (1 бал)	Методи соціальної експертизи (1 бал)	Методи соціальної експертизи (1 бал)	Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання (1 бал)	Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання (1 бал)
Теми семінарських занять	Теоретичні основи соціальної експертизи (11 балів) ¹	Практичне значення соціальної експертизи у соціальній роботі (11 балів)	Організаційно-методичні основи проведення соціальної експертизи у соціальній роботі (11 балів)	Сутність методів соціальної експертизи (11 балів)		Сутність методів соціальної експертизи (11 балів)	Підготовка результатів соціальної експертизи (11 балів)	
Самостійна робота	5 балів			5 балів				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				
ІНДЗ	30 балів (здається наприкінці курсу)							
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)							
Розрахунок	164:60=2,74. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:2,74=XX балів; XX балів+бали за екзамен = загальна кількість балів.							

¹ Тут і далі – 11 балів: 1 бал – за відвідування; 10 балів – відповідь

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

«Теоретичні основи та практичне значення соціальної експертизи»

Семінарське заняття 1. Теоретичні основи соціальної експертизи (2 год.).

Поняття соціальної експертизи. Мета соціальної експертизи. Об'єкти соціальної експертизи. Предметна область соціальної експертизи.

Література

Основна література: 4

Додаткова література: 1, 6, 7, 10, 11, 13

Семінарське заняття 2. Практичне значення соціальної експертизи у соціальній роботі (2 год.).

Види експертиз. Функції соціальної експертизи. Принципи організації соціальної експертизи. Організаційна схема проведення соціальної експертизи. Завдання і зміст робіт з організації експертної оцінки. Базові організаційні форми (моделі) соціальної експертизи.

Література

Основна література: 2, 3, 5

Додаткова література: 2 – 5

Семінарське заняття 3. Організаційно-методичні основи проведення соціальної експертизи у соціальній роботі (2 год.).

Вимоги, що пред'являються до експерта для проведення соціальної експертизи. Проблема відбору експертів і формування експертних груп. Умови роботи експертів. Особливості експертної діяльності.

Література

Основна література: 4

Додаткова література: 4, 8, 9, 14

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

«Методичні основи проведення соціальної експертизи»

Семінарське заняття 4-5. Сутність методів соціальної експертизи (4 год.).

Група методів соціальної експертизи на основі критичного аналізу (допові-

дна записка, аналітична записка, відгук, рецензія). Соціологічні методи, які використовуються у соціальній експертизі (анкетування, інтерв'ю, метод фокус-груп). Група методів соціальної експертизи, що ґрунтуються на психологічній активізації творчості (мозковий штурм, суд, комісія, ситуаційний аналіз). Сценарні методи, які застосовуються у соціальній експертизі (сценарій, сценарні розробки). Група методів соціальної експертизи, орієнтовані на інформаційну взаємодію (метод Дельфі та його модифікації). Група методів соціальної експертизи, орієнтовані на систематизацію варіантів (морфологічний аналіз та його модифікації).

Література

Основна література: 1, 4, 5

Додаткова література: 2, 3, 6, 8, 10

Семінарське заняття 6. Підготовка результатів соціальної експертизи (2 год.).

Експертний висновок. Вимоги до експертного висновку. Процедури прийняття підсумків соціальної експертизи. Використання результатів соціальної експертизи.

Література

Основна література: 1, 3, 4

Додаткова література: 8, 10, 11, 14

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для самостійної роботи студентам пропонується кілька завдань, що мають підсумовувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу.

Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів, безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях.

Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студента глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійно досліджувати проблему шляхом пошуку і аналізу спеціальної літератури з різних галузей знань, розвиває вміння викладати та відстоювати власну точку зору.

Завдання виконуються у зошитах для самостійної роботи та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

Самостійна робота 1. Теоретичні основи та практичне значення соціальної експертизи (21 год.)

1. Соціальна експертиза: поняття, мета, об'єкти і предметна галузь
2. Інституційно-правові засади соціальної експертизи
3. Види експертиз та їх функціональне призначення
4. Функції соціальної експертизи
5. Функції суб'єктів соціальної експертизи
6. Принципи організації соціальної експертизи, які забезпечують її незалежність
7. Організаційна схема проведення соціальної експертизи
8. Завдання та зміст робіт з організації експертної діяльності
9. Базові організаційні форми (моделі) соціальної експертизи
10. Вимоги, які висуваються до експерта
11. Проблеми відбору експертів та формування експертних груп
12. Визначення умов роботи експертів

Самостійна робота 2. Методичні основи проведення соціальної експертизи (15 год.)

1. Поняття методу експертизи
2. Класифікація методів соціальної експертизи
3. Методи і прийоми обробки експертної інформації
4. Підготовка результатів соціальної експертизи
5. Вимоги до експертного висновку

6. Процедури прийняття підсумків соціальної експертизи
7. Використання результатів соціальної експертизи

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «Теоретичні основи та практичне значення соціальної експертизи»		
Теми 1-3. Мета та завдання соціальної експертизи. Прикладне значення експертизи. Суб'єкти експертних оцінок (21 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, екзамен	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «Методичні основи проведення соціальної експертизи»		
Теми 4-5. Методи соціальної експертизи. Результати соціальної експертизи та специфіка їх використання (15 год.)	Семінарське заняття, практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, екзамен	5
<i>Разом: 36 год.</i>	<i>Разом:</i>	10

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ (Індивідуальне навчально-дослідне завдання)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Соціальна експертиза» – це вид науково-дослідної роботи студента, форма самостійного вивчення актуальних проблем, передбачених навчальною програмою курсу.

ІНДЗ – початковий етап науково-педагогічного дослідження, воно обов'язково повинно містити результати власного пошуку і висновків, відобразити певний рівень навчальної компетентності студента щодо вирішення поставлених завдань.

Виконання ІНДЗ передбачає:

- вивчення, творче осмислення та систематизацію навчального матеріалу;
- роботу з нормативно-правовими документами, якими регламентється діяльність соціальних працівників;
- поповнення і поглиблення знань, умінь і навичок, здобутих під час аудиторної роботи;
- самостійний пошук інформаційних джерел (наукові видання, навчальна література, словники, довідники, каталоги, різнопрофільні енциклопедії, періодичні видання, збірники наукових статей тощо);
- роботу у мережі Internet для отримання найсучаснішої інформації щодо соціальної експертизи;
- обґрунтування висновків, власне бачення вирішення питань, які вивчаються;
- формування дослідницьких умінь студентів;
- розвиток самостійності, педагогічного мислення, творчих здібностей майбутніх соціальних педагогів;
- активізацію пізнавальної діяльності студентів, поглиблення їх інтересу до професії соціального працівника, формування їх професійних орієнтацій, моральних цінностей.

У межах курсу «Соціальна експертиза» студентам пропонується як ІНДЗ створення проекту: який складається з 8 завдань:

1. Здійснити порівняльну характеристику соціальної експертизи та інших видів експертиз (за призначенням; основними завданнями; місцем експертизи у прийнятті управлінського або іншого рішення) на прикладі конкретних експертиз за вибором студента.
2. Здійснити аналіз нормативного забезпечення державної і громадської соціальної експертизи на основі вивчення одного з нормативних і правових документів (закони, положення тощо) про проведення

соціальної експертизи на державному, регіональному або місцевому рівні (за вибором студента).

3. Здійснити аналіз діяльності суб'єктів державної та громадської соціальної експертизи на основі вивчення нормативних правових документів, які регламентують діяльність учасників соціальної експертизи (закони, положення, розпорядження тощо) і прикладів проведення соціальної експертизи цим органом.
4. Провести аналіз організації процесу соціальної експертизи стосовно розподілення функцій суб'єктів експертизи, можливостей реалізації різноманітних організаційних моделей соціальної експертизи на основі вивчення нормативного правового документу (закон, положення) про проведення соціальної експертизи.
5. Обґрунтувати та сформулювати вихідні положення для проведення соціальної експертизи: об'єкт експертизи (соціальний проект, нормативний і правовий акт, соціальна програма тощо); мета соціальної експертизи; учасники соціальної експертизи (замовник-організатор-виконавець); організаційна модель соціальної експертизи.
6. Визначити кількісний та якісний склад експертної групи, методи її формування; сформулювати основні підходи/умови роботи організатора з цією експертною групою.
7. Обрати доречний (і) метод (и) проведення експертизи обраного об'єкту; обрати вид (и) експертних оцінок, які будуть використані у межах обраного (их) методу (ів). Обґрунтувати свій вибір і визначити, яка експертна інформація буде отримана за допомогою цього методу (ів).
8. Сформулювати пакет підсумкової документації проведеної експертизи; визначити основні змістовні положення результатів цієї експертизи; запропонувати можливі варіанти оцінки якості результатів експертизи.

Оцінка за проект є обов'язковим балом, який враховується при виставленні підсумкової оцінки з навчального курсу «Соціальна експертиза».

Максимальна кількість балів за реферат – 30.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 7.2

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна оцінка у балах
1.	Формулювання мети і завдань роботи	2,5
2.	Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	2,5
3.	Обґрунтоване розкриття проблеми, аналіз різних інформаційних джерел (наукових видань, навчальної літератури, періодичних видань, матеріалів мережі Internet), критична та незалежна оцінка різноманітних точок зору, позицій, аргументів	5
4.	Зв'язок з реальною практикою, аналіз діяльності окремих організацій, конкретних проблемних ситуацій	5
5.	Доказовість висновків, творчий підхід до виконання ІНДЗ	10
6.	Якість оформлення роботи	5

Шкала оцінювання ІНДЗ

Таблиця 7.3

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідають рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	26-30	Відмінно
Достатній	20-25	Добре
Середній	10-19	Задовільно
Низький	0-9	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Соціальна експертиза» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Семінарські заняття	66
2.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
3.	Самостійна робота	10
4.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
5.	Відвідування лекцій	8
6.	Екзамен	40
$164:60=2,74$. Студент набрав X балів; Розрахунок: $X:2,74=XX$ балів; XX балів+бали за екзамен = загальна кількість балів.		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- *Комп'ютерного контролю*: тестові програми.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоана-

ліз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за традиційною системою (4-бальна шкала)	Оцінка за шкалою ECTS
01 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і дода-

Оцінка	Критерії оцінювання
	тковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в тестовому режимі з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Соціальна експертиза».

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Модулі (поточне оцінювання)													ІНДЗ	Екзамен	Сума		
Змістовний модуль I							Змістовний модуль II										
66							68										
Л1	С1	Л2	С2	Л3	С3	МК1	СР1	Л4-6	С4-5	Л7-8	С6	СР2	МК2				
I	II	I	II	I	II	25	5	3	22	2	II	5	25	30	40		
164:60=2,74. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:2,74=XX балів; XX балів+бали за екзамен = загальна кількість балів.																	

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-

пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- електронний курс на <http://moodle.kmpu.edu.ua/ipsp/>;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Соціальна експертиза».

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Дайте визначення поняття «соціальний ефект»
2. Обґрунтуйте рівні формування соціальних ефектів управлінських заходів та їхній взаємозв'язок
3. Перерахуйте причини, що обумовлюють необхідність попередньої оцінки соціальних впливів проектів управлінської діяльності
4. Поясніть, у чому полягають труднощі вимірювання / оцінки соціальних впливів управлінських проектів
5. Перерахуйте характерні риси експертизи та основні передумови її використання для оцінки соціальних ефектів.
6. Поясніть, у чому полягає потенціал використання соціальної експертизи на різних рівнях управлінського циклу розробки та реалізації проектів
7. Дайте визначення поняття «соціальна експертиза»
8. Перерахуйте можливі об'єкти соціальної експертизи
9. Обґрунтуйте масштаб та рівень соціальної експертизи та їхній взаємозв'язок з вирішенням управлінських завдань

10. Сформулюйте основні відмінні риси, переваги й недоліки внутрішньої та зовнішньої соціальної експертизи
11. Обґрунтуйте, у яких випадках використання соціальної експертизи є обов'язковим елементом процесу управління
12. Поясніть у чому відмінність між соціальною та громадською експертизами
13. Перерахуйте відомі Вам види експертиз та їх особливості
14. Перерахуйте та обґрунтуйте функції, які реалізує соціальна експертиза у процесі управління
15. Обґрунтуйте сутність проектувальної функції соціальної експертизи
16. Дайте характеристику використанню соціальної експертизи для оцінки конкурсних проектів
17. Визначте передумови використання соціальної експертизи у маркетинговій діяльності комерційних організацій
18. Перерахуйте та стисло охарактеризуйте суб'єкти соціальної експертизи
19. Перерахуйте та стисло охарактеризуйте суб'єкти експертної діяльності
20. Перерахуйте та стисло охарактеризуйте функції основних учасників проведення соціальної експертизи
21. Поясніть, у чому полягають сутність компетенції та компетентності замовника експертизи, і хто може виступати у даній ролі
22. Охарактеризуйте основні організаційні моделі соціальної експертизи
23. Перерахуйте основні завдання організатора соціальної експертизи
24. Перерахуйте та обґрунтуйте фактори, які обмовлюють прийняття рішення про необхідність проведення соціальної експертизи
25. Дайте визначення поняття «експерт»
26. Перерахуйте основні професійні якості експерту
27. Перерахуйте особистісні якості, якими має володіти експерт
28. Поясніть, у яких випадках експертами можуть бути цільові групи населення
29. Обґрунтуйте, які групи методів використовуються для відбору експертів та їх відмінності
30. Перерахуйте та поясніть, які питання мають бути відображені в угоді між організатором та експертом
31. Обґрунтуйте, у чому полягають умови ефективної роботи експертів

32. Перерахуйте та стисло охарактеризуйте основні проблеми експертної роботи
33. Наведіть приклади способів подолання суб'єктивізму експертних оцінок
34. Дайте визначення поняття «метод експертизи»
35. Дайте визначення поняття «експертна оцінка»
36. Перерахуйте основні види експертних оцінок
37. Поясніть сутність методів, які належать до групи «критичний аналіз»
38. Перерахуйте переваги та недоліки методів психологічної активізації творчості
39. Поясніть, у яких ситуаціях застосовують сценарні методи
40. Проаналізуйте особливості реалізації методів інформаційної взаємодії
41. Поясніть, у чому полягає головна перевага методів систематизації варіантів
42. Поясніть, у чому відмінність між очними та заочними, індивідуальними й груповими методами експертизи
43. Поясніть, у чому полягає головна відмінність між оціночним та рекомендованим експертним висновками
44. Перерахуйте вимоги до форми представлення експертного висновку
45. Проаналізуйте особливості змісту експертних висновків за соціальною проблемою
46. Проаналізуйте особливості змісту експертних висновків за законопроектом
47. Проаналізуйте особливості змісту експертних висновків за цільовою програмою
48. Поясніть, у яких випадках підсумком соціальної експертизи може стати поректна розробка
49. Перерахуйте компоненти підсумкової експертної документації
50. Поясніть, у чому полягають особливості використання оціночних\х рекомендованих експертних висновків
51. Дайте визначення поняття «соціальні наслідки»
52. Дайте визначення поняття «соціальний проект»
53. Дайте визначення поняття «соціальний вплив»
54. Обґрунтуйте, які групи методів, з Вашої точки зору, є найбільш доцільними для соціальної експертизи

55. Поясніть, у чому схожість та відмінність соціологічних методів і методів інформаційної взаємодії
56. Проаналізуйте роль і функції організатора соціальної експертизи
57. Запропонуйте комбінації методів соціальної експертизи та поясніть, з якою метою вони можуть бути застосовані
58. Охарактеризуйте сутність методу Дельфі
59. Перерахуйте та стисло охарактеризуйте основні підходи й принципи реалізації методу фокус-груп
60. Перерахуйте та стисло охарактеризуйте види експертних оцінок

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Методы прикладных социальных исследований : уч. пособие / Автор. кол. : П. В. Романов, Е. Р. Ярская-Смирнова. – М. : ООО «Вариант», ЦСПГИ, ООО «Норт Медиа», 2008. – 215 с.
2. Позбавлення батьківських прав: проведення соціальної експертизи в судах: Посібник / За ред. Семигіної Т. В. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 140 с.
3. Показники розвитку громадянського суспільства в Україні / О. Ю. Вінніков, А. О. Красносільська, М. В. Лациба ; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. — К. : Агентство “Україна”, 2012. – 80 с.
4. Социальная экспертиза : уч. пособие / Автор. кол. : Т. В. Власова, М. Д. Сущинская. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2009. – 152 с.
5. Соціальна робота (теорія і практика) / Автор. кол. : М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – К. : Каравела, 2009. – 368 с.

Допоміжна:

1. Болотіна Н. Б. Соціальне законодавство України: гендерна експертиза. – К. : Логос, 2001. – 82 с.
2. Вайнола Р. Х. Технології соціально-педагогічної роботи : курс лекцій [для вищ. навч. закл.] / Вайнола Р. Х. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 152 с.
3. Литвак Б. Г. Экспертные оценки и принятие решений : уч. пос. / Б. Г. Литвак. – М. : Патент, 1996. – 271 с.

4. Медична та соціальна реабілітація / За заг. ред. І. Р. Мисули, Л. О. Вакулєнко. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. – 402 с.
5. Методика и технология работы социального педагога : учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / М. В. Шакурова. – М. : Академия, 2002. – 272 с.
6. Семигіна Т. В. Словник із соціальної політики / Тетяна Валеріївна Семигіна. – К. : Вид-чий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 253 с.
7. Соціальна робота (теорія і практика) : навчальний посібник / Л. Т. Тюття, І. Б. Іванова. – К. : Університет «Україна», 2004. – 408 с.
8. Соціальна робота : теорія і практика : навчальний посібник / Л. Т. Тюття, І. Б. Іванова. – К. : Знання, 2008. – 574 с.
9. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики : міжвузівський зб. наук. пр.] / [упоряд.: С. Л. Катаєв, В. І. Подшивалкіна, Ю. І. Яковенко та ін.]. – К. : ДАКККіМ, 2002. – Вип. 11. – 234 с.
10. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В. А. Ядов. – М. : Омега-Л, 2007. – 567 с.
11. Технологии социальной работы: учебник / Под ред. Е. И. Холостовой. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 400 с.
12. Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности : [учеб. пособ.] / [П. Д. Павленок, О. А. Аникеева, В. Н. Антошкин и др.] ; под ред. П. Д. Павленка. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Дашков и К, 2006. – 596 с.
13. Технології соціальної роботи : навчальний посібник / В. М. Шахрай. – Київ : ЦУЛ, 2006. – 462 с.
14. Фурман А. В. Соціально-психологічна експертиза модульно-розвивальних занять у школі : наукове видання. – К. : «Правда Ярославичів», 1999. – 56 с.

Програма навчального курсу
"Соціальна експертиза"

Укладач: *Лях Тейтна Леонідівна*, доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук